

Ympäristöterveydenhuollon organisaatioasemaa koskevan työryhmän raportti kesäkuu 2012

Ympäristöterveydenhuollon organisaatioasemaa koskevan työryhmän raportti Kesäkuu 2012

Työryhmän jäsenet

- Petri Virtanen
- Anne Santalahti
- Liisa Palmu
henkilöstön edustajat:
- Tamara Fomin
- Jari Tulonen
- Tapsa Ruusunen, luottamusmies

Kokoukset

- Työryhmän kokoukset 24.4.2012, 16.5.2012 ja 14.6.2012
- Petri Virtasen informaatio- ja keskustelutilaisuus ympäristöterveydenhuollon henkilökunnalle 26.3 ja 5.6.2012
- neuvottelu ympäristö- ja kaavoitustoimen johtajan kanssa 28.5.2012

1. Taustaa

Työryhmä on käsitellyt vaihtoehtoja ympäristöterveydenhuollon tulosalueen uudelle sijoituspaikalle. Asia on ollut esillä sosiaali- ja terveystoimessa 2010 toukokuussa ja jo aikaisemminkin 2000-luvun aikana. Vuoden 2011 talousarviokirjaan kirjattiin muun muassa maininta, että asia tulisi selvittää vuoden 2011 aikana. Varsinaista selvitystyötä tähän budjettiklausuuliin liittyen ei tehty vuonna 2011. Asia on nostettu esille sosiaali- ja terveystoimen toimintamallin uudistamista koskevassa selvitystyössä loppukeväästä 2012 ja asian valmistelusta on sovittu projektijohtaja Tuomas Heikkisen kanssa.

Ympäristöterveydenhuollon organisaatioaseman lähtökohtana on järjestelyn toimivuus kuntalaisten ja ympäristöterveydenhuollon tulosalueen työntekijöiden kannalta huomioiden ympäristöterveydenhuollon lakisääteiset velvoitteet, rajapinnat muihin kaupungin organisaatioihin ja toimintoihin sekä lisäksi teknisiin kuuluvan henkilöstöryhmän toivomus siirrosta ympäristö- ja kaavoitusvirastoon. Ympäristöterveydenhuollon sijainti organisatorisessa mielessä on kunnan ratkaistavissa. Liitteestä käy hyvin ilmi se, miten monisyisessä tulosohjauksen ja valvonnan verkostossa ympäristöterveydenhuolto kunnallisena toimintana toimii. Esim. kuusikkokunnissa ympäristöterveydenhuolto on sijoittunut terveyssektorille Turussa, Tampereella ja Espoossa ja tekniselle sektorille Helsingissä, Vantaalla ja Oulussa.

2. Ympäristöterveydenhuollon resurssit

Henkilöstö:

- terveysvalvonta:
esimies kaupungineläinlääkäri (ovo tulosaluejohtaja, eläinlääkintähuollon ja eläinhoitolan esimies), 10 terveystarkastajaa (lisäksi yksi virka täytetään syksyllä), vs. kaupungineläinlääkäri (elintarvikevalvonta), toimistonhoitaja ja va. toimistosihtööri
- eläinlääkintähuolto: va. valvontaeläinlääkäri
- eläinhoitola: eläinsuojeluvalvoja, eläinhoitoapulainen (lisäksi yksi vakanssi päätettävänä)

Tilat:

- terveysvalvonta: osoite Linnankatu 55 K, 3. krs
tilakoko yht. 489 m²,
vuokra 10,803 €/m² (sis. perusvuokra, lämpö, sähkö, vesi, kiinteistönhoito, siivous)
- eläinhoitola: Vanha Tampereentie 229:
tilakoko 708 m²
vuokra 21,194 €/m²

Talousarvio 2012 (toiminta):

• menot	1 491 664,20
tulot	482 599,92
netto	1 009 064,28

3. Organisoitumisen vaihtoehdot

a. Nykymallilla jatkaminen

Nykyisessä asemassa sosiaali- ja terveystoimen tulosalueena ympäristöterveydenhuolto joutuu samankaltaisten byrokratiasitteiden kohteeksi kuin mitä muut tulosalueet joutuvat. Ympäristöterveydenhuollon koko talousarviomäärärahoissa ja henkilöstömäärässä mitaten on kuitenkin murto-osa muiden tulosalueiden vastaavista tunnusluvuista. Nykymallissa jatkamisen puolesta puhuu ehkä vakiintunut käytäntö viimeksi kuluneen neljän vuoden aikana. Työryhmä totesi nykymallilla jatkamisen huonoimmaksi vaihtoehdoksi.

b. Sijoittuminen yksiköksi perusterveydenhuoltoon

Perusterveydenhuollossa ympäristöterveydenhuolto voisi sijoittua neljänneksi prosessiksi suun terveydenhuollon, ehkäisevän terveydenhoidon ja sairaanhoidon rinnalle.

Perusteluja sijainnille perusterveydenhuollon yhteyteen on lueteltu seuraavassa:

- ympäristöterveydenhuollon tarkoitus on ehkäistä ympäristöstä ihmiselle aiheutuvaa terveyshaittaa, ihmisen terveys ja sen ylläpito on ”punainen lanka”
- uudessa terveydenhuoltolaissa ympäristöterveydenhuolto on ennaltaehkäisevänä terveydenhuollona määritelty osaksi perusterveydenhuoltoa 3§ ja sille on asetettu ko. laissa velvoitteita, 21§
- Valtioneuvoston asetus 1365/2011 elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä edellyttää epidemianselvitystyöryhmän perustamista ja muutenkin tiivistä yhteistyötä tarttuvien tautien vastuuhenkilöiden kanssa, jotka työskentelevät perusterveydenhuollossa
- koulujen, päiväkotien ja oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta perustuu Valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus on tarkastettava joka kolmas vuosi ja ympäristöterveydenhuolto tekee tarkastukset yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken. Kouluterveydenhuolto on muutenkin rakennusten sisäilmaongelmien terveysvaikutusten selvittämisessä oleellinen yhteistyökumppani.
- ympäristöterveydenhuolto vastaa eläinten tarttuvien tautien valvonnasta. Näistä useat ovat eläimestä ihmiseen tarttuvia tauteja eli zoonooseja ja epidemian sattuessa yhteistyö perusterveydenhuollon ja muiden terveydenhuollon viranomaisten kanssa on välttämätöntä
- varautuminen ja siihen liittyvät terveydelliset velvoitteet
- sosiaaliviranomaisten ja kotisairanhoidon kanssa yhteistyötä mm. asuntojen terveyshaittojen ja eläinsuojelutapausten hoidossa
- tupakkalainsäätöön liittyvä valvonta liittyy läheisesti perusterveydenhuollon terveydenedistämistyöhön

c. Sijoittuminen yksiköksi ympäristö- ja kaavoitusvirastoon

Työryhmä on kuullut ympäristötoimenjohtaja Mikko Jokista ja Petri Virtanen, Anne Santalahti ja Liisa Palmu ovat lisäksi erikseen neuvotelleet ympäristö- ja kaavoitustoimen johtajan Markku Toivosen kanssa. Markku Toivosen mukaan ympäristöterveydenhuolto voisi ympäristö- ja kaavoitusvirastossa olla sellaisenaan oma toimistonsa ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan vastaavien toimistojen rinnalla.

Perusteluja sijainnille ympäristö- ja kaavoitusvirastoon on lueteltu seuraavassa:

- elintarvike- ja terveydensuojelulain tarkoittamien huoneistojen valvonnassa (rakenteiden soveltavuus, määräykset) on usein yhteistyötä rakennusvalvonnan kanssa, samoin tarvittavien lupien koordinoinnissa
- mm. jätteistä ja roskaamisesta aiheutuvaa terveyshaittaa hoidetaan yhdessä ympäristösuojelutoimiston kanssa
- ympäristöterveydenhuolto antaa lausuntoja ympäristö- ja kaavoitustoimelle mm. kaavoista, ympäristöluvista, jäte- ja hulevesien johtamisesta, elintarvike- ja terveydensuojelulain tarkoittamien huoneistojen rakennusluvista
- STM:n Sosiaali- ja terveystieteiden strategia 2020 tähtää mm. ympäristöterveydenhuollon vaikuttavuuden lisäämiseen kaikessa alueiden käytön suunnittelussa ja poikkihallinnollisen yhteistyön lisäämiseen ilmasta, maaperästä, vedestä ja elintarvikkeista aiheutuvien terveysriskien vähentämiseen. Strategia painottaa kaavamenettelyn, ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sekä ympäristölupamenettelyn toimivuutta ihmisen toiminnassa (ympäristössä) aiheutuvien terveyshaittojen arvioinnissa ja ehkäisyssä.
- ympäristöterveydenhuollon varautumiseen liittyvät asiat liittyvät läheisesti ympäristöön
- ympäristö- ja kaavoitustoimen johdon mukaan ympäristöterveydenhuollon siirtäminen ko. virastoon on toivottava asia ja järjestely toimii hyvin kunnissa, joissa organisaatio näin on hoidettu
- resurssiongelmien ehkä saataavissa parannusta

4. Yhteenveto

Työryhmän keskusteluissa tulee selvästi esille terveystarkastajien nykyinen työnkuva, jossa korostuu yhteistyö ympäristö- ja kaavoitusviraston kanssa. Terveystarkastajien velvoitteet ja ympäristöterveydenhuollon kuuluminen osaksi perusterveydenhuoltoa on teknisen henkilöstön edustajille vieraammaksi koettu asia. Eläinlääkärit kokevat sosiaali- ja terveyssektorin työnsä lähemmäksi, mutta eivät näe estettä asioiden sujuvalle hoidolle myös toisesta hallintokunnasta (jatkossa toimialasta) käsin.

Hallintokunnasta (jatkossa toimialasta) riippumatta Turun ympäristöterveydenhuollossa tullaan jatkossa toteuttamaan terveydenhuoltolain perusteella tulevaa ympäristöterveydenhuollon lakisääteistä roolia, joka suuntautuu terveyden edistämiseen ja ehkäisevään terveydenhuoltoon. Terveystarkastajien perusteella ympäristöterveydenhuolto voidaan sijoittaa kokonaisuutena toimintayksikkönä joko perusterveydenhuollon yhteyteen tai ympäristö- ja kaavoitusvirastoon. Ympäristöterveydenhuollon jakaminen sen sijaan ei ole mahdollista, koska laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta 410/2009 edellyttää, että kunnassa tai yhteistoiminta-alueella ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaa yksi toimielin.

Työryhmä esittää ympäristöterveydenhuollon siirtämistä ympäristö- ja kaavoitusvirastoon 1.1.2013 alkaen edellä kappaleessa 3 esitetyin perusteluin. Samalla tulee ratkaista ympäristöterveydenhuollossa olevat resurssivajaukset ja saattaa ne lainsäädännön edellyttämälle tasolle. Siirrolla voitaisiin parhaiten turvata kuntalaisille terveydenhuoltolain mukainen ympäristöterveydenhuollon kaikki toimintasektorit kattava palvelu.

Siirron yhteydessä tulee ratkaista mm. seuraavat asiat:

- resurssipula johtamisessa ja tarkastushenkilöstössä
- avoimet ja tilapäisesti täytetyt vakanssit tulisi pyrkiä täyttämään ja perustaa riittävä määrä uusia vakansseja
- tukipalvelujen saanti (toimisto, lakimiespalvelut)
- toimistotilat, joihin saadaan koko henkilöstö (nyt kolme henkilöä sijoitettuna kukin eri väliaikaistiloihin sisäilmaongelman vuoksi)
- toimivat yhteydet perusterveydenhuoltoon ja valmiusasiat, mm. tulosaluejohtaja kuuluu sosiaali- ja terveystoimen infektio- ja torjuntatyöryhmään ja johtaa muun muassa vesi- ja ruokamyrkytys-epidemioiden selvitystä.

Ennen mahdollista siirtoa tulee käydä sopimusten ja lain vaatimat yhteistoimintaneuvottelut

Ympäristöterveydenhuollon organisointi Suomessa

